

8 De archeologische vindplaatsen- en verwachtingskaart

8.1 Inleiding

Gemeenten kunnen in plaats van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS) en de AMK een meer gedetailleerde archeologische kaart gebruiken als toetsingskader voor ruimtelijke plannen zolang deze door deskundigen is opgesteld en zolang de AMK en de CHS daarin zijn verwerkt en deze is geaccordeerd door de provincie. Dit geldt bijvoorbeeld voor de kaarten die deel uitmaken van onderhavig rapport.

De beschikbare gegevens over de archeologische waarden in de bodem van het onderzoeksgebied op de kaartbijlagen 1 en 2 zijn niet toereikend voor besluitvorming over de behoudenswaardigheid van archeologische vindplaatsen bij ruimtelijke planvorming. Bij ruimtelijke planvorming is archeologisch (voor)onderzoek verplicht, zodat de eventueel aanwezige archeologische waarden in kaart kunnen worden gebracht en kan worden bepaald of behoud van deze waarden in de bodem noodzakelijk is. Dit onderzoek dient te voldoen aan de normen voor de archeologische beroepsgroep (KNA 3.1). Aanvullend hierop hanteert de provincie minimumeisen waaraan een karterend bodonderzoek dient te voldoen. Dit betreft een minimale boordichtheid van 10 boringen per hectare, waarbij de boringen tot minimaal 2,0 m -Mv worden gezet. Per hectare dient minimaal één boring tot 4,0 m -Mv gezet te worden. Het verdient de voorkeur dit onderzoek in een zeer vroeg stadium van planvorming uit te voeren, zodat inpassing van de archeologische waarden in de ruimtelijke plannen mogelijk is.

De verschillende archeologische verwachtingszones (hoog, middelmatig en laag) alsmede de terreinen van de Archeologische Monumentenkaart en de vindplaatsen laten zich vertalen in verschillende adviezen ten aanzien van de omgang met archeologische waarden bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Het gewenste archeologisch vooronderzoek ten aanzien van deze verschillende zones alsmede archeologische terreinen en vindplaatsen is op kaartbijlage 2 in beknopte vorm weergegeven.

In § 8.3 worden de adviezen besproken. Deze paragraaf wordt voorafgegaan door een korte beschouwing over de kwetsbaarheid van archeologische waarden en de relatie hiervan met de diepte van voorgenomen bodemingrepen (§ 8.2).

8.2 Kwetsbaarheid van archeologische waarden

Archeologische waarden zijn onlosmakelijk verbonden met de bodem en daardoor erg kwetsbaar voor bodemingrepen. Onder de term bodemingrepen valt het hele scala aan ingrepen in het landschap waarbij de grond geroerd wordt. Dit kunnen landbouwkundige ingrepen zijn, maar ook bij aanleg van infrastructurele werken, bouw van woningen/bedrijventerreinen en herstel van natuurwaarden wordt de grond verzet en worden archeologische waarden bedreigd.

De werkelijke bedreiging is afhankelijk van de diepte waarop eventuele archeologische resten voorkomen. Zolang een bodemingreep niet dieper reikt dan de diepte waarop de archeologische resten voorkomen, worden archeologische waarden niet verstoord. In gebieden waar geen sprake is van een afdekkend sediment vormt elke ingreep dieper dan de bouwvoor in principe een bedreiging voor (eventueel aanwezige) archeologische waarden. Wanneer deze laag bijvoorbeeld enkele malen aangeploegd wordt, is de archeologische waarde reeds sterk gereduceerd.

Terreinen met grondsporen zijn iets minder kwetsbaar, omdat de (opgevulde) kuilen, paalgaten en dergelijke in het algemeen dieper zijn ingegraven dan de huidige bouwvoor. Hierdoor leidt het verdwijnen van de bovenste bodemlagen niet direct tot een totale verstoring van de archeologische waarde van het terrein.

Niet alleen vergravingen maar ook indirecte effecten van vergravingen en bebouwing (waardoor zetting ontstaat) of de invoer van bepaalde beheersmaatregelen, zoals het verlagen van het polderpeil (waardoor eventuele archeologische niveaus ontwateren), kunnen van invloed zijn op eventuele aanwezige bewoningsresten.

8.3 De adviezen in het kader van de Archeologische Monumentenzorg

Hieronder volgen per verwachtingszone en voor de bekende vindplaatsen de vervolgstappen die in het kader van de archeologische monumentenzorg geadviseerd worden voor het archeologisch vooronderzoek; deze zijn gebaseerd op de gespecificeerde archeologische verwachting zoals beschreven is in § 7.2. Hiervoor geldt dat deze adviezen alleen betrekking hebben op inrichtingsplannen met bodemingrepen dieper dan 0,3 m -Mv of andere vormen van inrichting die een bedreiging vormen voor de eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen. Hierbij dient gedacht te worden aan het aanbrengen van ophogingen, waterondoorlatende oppervlakteverhardingen of grondwaterpeilaanpassingen.

Bekende vindplaatsen en AMK-terreinen

Voor de bekende vindplaatsen en AMK-terreinen in het gebied geldt dat, voor zover nog niet uitgevoerd, de behoudenswaardigheid van de archeologische resten vastgesteld dient te worden. De vorm waarin het onderzoek om tot een waardebeoordeling van de betreffende vindplaats te komen, uitgevoerd dient te worden, is afhankelijk van het type vindplaats en de nog openstaande onderzoeksvragen.

Strandwallen en oude duinen al dan niet afgedekt met veen

Voor terreinen >1200 m² wordt geadviseerd een karterend booronderzoek uit te laten voeren. Voor kleinere terreinen geldt dat deze voor effectief karterend archeologisch onderzoek te klein zijn. De norm van 100 m² wordt in de praktijk ook door de provincie al als ondergrens gehanteerd, voor zover het terreinen buiten de begrenzing van AMK-terreinen of historische kernen betreft. Aangezien in deze verwachtingszones zowel grotere als zeer kleine vindplaatsen verwacht kunnen worden, wordt geadviseerd om het karterend onderzoek met een boordichtheid van minimaal 10 boringen/hectare uit te voeren. Aangezien met name in de niet met veen afgedekte delen een eventuele cultuurlaag in de bouwvoor zal zijn opgenomen, wordt geadviseerd om de boringen met een boor met een diameter van 15 cm uit te voeren en het opgeboorde materiaal te zeven met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm.

Indien het duinzand zich dieper dan 1,2 m -Mv bevindt, kan volstaan worden met een kleinere boordiameter of gutsboor, aangezien vindplaatsen op dergelijke diepte naar verwachting nog herkenbaar zijn aan een cultuurlaag.

Veen op strandvlakte of wadafzettingen

Voor deze zone geldt een lage archeologische verwachting. Het kan echter niet geheel uitgesloten worden dat kleine afgedekte strandwallen, al dan niet met duinen in de ondergrond aanwezig zijn. Om de aanwezigheid van dergelijke strandwallen vast te stellen, wordt geadviseerd om in grotere plangebieden, vanaf 0,5 ha, verkennend booronderzoek uit te voeren. Hierbij dient geboord te worden in raaien haaks op de verwachte oriëntatie van de strandwallen met een boorafstand van 25 m. De boringen dienen tot in de strand- of wadafzettingen doorgezet te worden.

Kwelderafzettingen op veen op strandvlakte

Voor deze zone geldt een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de IJzertijd en Romeinse tijd. Dit kan gaan om relatief kleine vindplaatsen. Voor terreinen groter dan 100 m² wordt een karterend booronderzoek met een boordichtheid van minimaal 20 boringen per hectare geadviseerd. In deze landschappelijke zones kunnen ook veenpaden verwacht worden. Dergelijke archeologische fenomenen laten zich niet of nauwelijks karteren. Indien bij (archeologisch) graafwerk veenpaden worden aangetroffen, dienen deze nader onderzocht te worden en zoveel mogelijk planologisch beschermd te worden.

Kanaal van Corbulo

Voor de zone waar het kanaal van Corbulo verwacht wordt, wordt geadviseerd een gericht booronderzoek naar het kanaal uit te voeren.

Het booronderzoek dient uitgevoerd te worden in een boorraai haaks op de verwachte loop met een maximale boorafstand van 10 meter. De boringen dienen tot minimaal 1,5 m in het veen doorgezet te worden, dit omdat na de Romeinse tijd het kanaal met veen opgevuld geraakt kan zijn.

Als in de loop van de tijd op meerdere locaties de ligging van het kanaal bekend wordt, kan de zone waarbinnen onderzoek naar de ligging van het kanaal noodzakelijk is, verkleind worden.

Zone met boerderijen uit de 17e eeuw

Voor deze zone geldt een hoge archeologische verwachting voor verspreide, met name agrarische bebouwing uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Naast het onderzoek volgens de landschappelijke eenheid waarbinnen de zone ligt, wordt voor onbebouwde gebieden geadviseerd om tevens een gericht bureauonderzoek uit te laten voeren om vast te stellen of zich resten van bebouwing in het desbetreffende gebied kunnen bevinden. Dit bureauonderzoek kan eventueel worden aangevuld met een veldinspectie, waarbij toetsende boringen kunnen worden gezet.

Tijdens het onderzoek kan op basis van historische gegevens over de aanwezigheid van bebouwing, de aanwezige percelering en hoogteverschillen in het terrein worden vastgesteld of bebouwing in het gebied aanwezig is geweest. Dit advies geldt voor terreinen groter dan 100 m².

Bevindt een plangebied zich binnen de zone in de directe nabijheid van de boerderijen uit de 17e eeuw (de op kaartbijlage 2 aangegeven Rijksmonumenten) dan is het van belang om tijdens het gerichte bureauonderzoek gegevens te verzamelen over de ouderdom van de huidige en eventuele eerdere bebouwing. Ook dit bureauonderzoek kan eventueel worden aangevuld met een veldinspectie. De vorm van het eventuele vervolgonderzoek is afhankelijk van de specifieke situatie ter plaatse. Dit advies geldt voor terreinen groter dan 10 m². Hier is voor een lagere ondergrens gekozen aangezien het onderzoek hier gericht is op het in kaart brengen van onderdelen van een reeds bekende vindplaats (boerderij) en niet voor het karteren van nieuwe vindplaatsen.

Ook indien werkzaamheden plaatsvinden onder de vloer van de gebouwde Rijksmonumenten in de panden zelf, wordt aanbevolen hierbij een archeoloog te betrekken.